

Development of a temple management model for community assistance in Kalasin Province

PhrakruPunyamuchchimanukul¹, Rangsan Singhalert² & Kittikorn Bamrungbun³

Received	Reviewed	Revised	Accepted
05/02/2022	06/02/2022	15/02/2022	19/02/2022

Abstract

This research aims To study the history of temple management in helping communities in Kalasin Province To study the current problems of temple management in community welfare and to develop a model of temple management in community welfare. is a qualitative research data were collected by using interview form, observation form and group discussion form. Data analysis was performed by descriptive analysis. The results showed that History of measurement management in helping the community divided into 3 issues, which are educational assistance; Applying Dharma Principles to Solving Community Problems and assistance in terms of factors 4 In the past, the form of assistance was for the underprivileged. with the temple as the center for receiving donations from the faithful The temple provides assistance to the disadvantaged in 3 areas, namely education. The use of dharma principles in solving community problems and 4 factors in the present welfare The format was developed due to the change in many events, causing the pattern. Aid has been changed because of the ongoing covid-19 outbreak for more than 2 years, causing people to suffer from famine. The temple itself is trying to help the community. various disadvantaged people, both by providing scholarships The temple offers an opportunity to use Wifi, connect to the internet and to have monks to be moral teachers in schools. Using the opportunity in the festival of merit-making and teaching the people to see sins, merits, penalties these elements It plays an important role in the development of the measurement management model. in helping the community This

¹ Rajabhat Maha sarakham University, Email- charinwatklang2562@gmail.com

² Rajabhat Maha sarakham University, Email- charinwatklang2562@gmail.com

³ Rajabhat Maha sarakham University, Email- charinwatklang2562@gmail.com

covid-19 outbreak is a test of strength. in helping the community outstanding measure and has always been dependable on the community.

Keywords : Development, Temple Management Model, Community Assistance,
Kalasin Province

การพัฒนาแบบแผนการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์

พระครูปัญญามัชฌิมาบุญกุล⁴, รังสรรค์ สิงห์เลิศ⁵ และกิตติกรรณ์ บำรุงบุญ⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาปัจจุบันปัญหาการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชนและเพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของการจัดการวัด ในการสงเคราะห์ชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ การสงเคราะห์ด้านการศึกษา การใช้หลักธรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชน และการสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 ในอดีตที่ผ่านมา รูปแบบในการ สงเคราะห์ คือคนด้อยโอกาส โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา วัดจัดการสงเคราะห์ให้ผู้ด้อยโอกาส 3 ด้าน ได้แก่ด้านการศึกษา ด้านการใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาชุมชนและด้านปัจจัย 4 ในปัจจุบันการสงเคราะห์ ได้มีการพัฒนาแบบขึ้นเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในหลายเหตุการณ์ทำให้รูปแบบ การสงเคราะห์ได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพราะเกิดปัญหาการระบาดของ covid-19 ต่อเนื่องกว่า 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนมีความทุกข์ยากเกิดภาวะข้าวยากหมากแพง ทางวัดเองก็มีความพยายามในการช่วยเหลือชุมชน ผู้ด้อยโอกาสหลากหลายทั้งการให้ทุนการศึกษา วัดเปิดโอกาสให้ใช้ Wifi เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและการให้พระไปเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน การใช้โอกาสในเทศกาลงานบุญเทศนาสั่งสอนประชาชน ให้เห็นบาปบุญคุณโทษและตั้งอยู่ในความไม่ประมาท องค์ประกอบเหล่านี้ มีส่วนสำคัญในการพัฒนาแบบแผนการจัดการวัด ในการสงเคราะห์ชุมชน การระบาดของโรค covid-19 ในครั้งนี้ นับเป็นบททดสอบของความแข็งแกร่ง ในการสงเคราะห์ชุมชน ของวัดอย่างโดดเด่น และเป็นที่พักพิงของชุมชน ได้ตลอดมา

คำสำคัญ : การพัฒนา, แบบแผนการจัดการวัด, การสงเคราะห์ชุมชน, จังหวัดกาฬสินธุ์

⁴ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, Email- charinwatklang2562@gmail.com

⁵ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, Email- charinwatklang2562@gmail.com

⁶ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, Email- charinwatklang2562@gmail.com

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้านมีความเกี่ยวพันและผูกพันกันมากไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ พระสงฆ์ต้องอาศัยพึ่งพาอาหารการกินตลอดจนสิ่งเพื่อเกื้อกูลความเป็นอยู่ทั่วไปจากคฤหัสถ์ ความผูกพันดังกล่าวไม่ได้กำหนดเฉพาะในฝ่ายพระธรรมวินัยเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ยังมีพุทธพจน์ตรัสสอนให้ภิกษุระลึกถึงการภาระหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์ โดยให้มีหน้าที่ต้องช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้พ้นจากทุกข์โดยอาศัยความเมตตากรุณาของตนดังปรากฏในพุทธพจน์ที่ตรัสในการส่งพระสาวกออกประกาศคำสอนทางศาสนาบางตอนว่า “ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์และเกื้อกูลความสุขแก่ตัวเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลเช่นนี้ ปรากฏเด่นชัดในชุมชนชนบทที่พระภิกษุสงฆ์โดยส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างใกล้ชิดกับประชาชน (Pantavee, N., 2001 : 120)

จึงกล่าวได้ว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญของวัฒนธรรมไทยในการประพฤติปฏิบัติ ดังจะเห็นว่าเหตุการณ์สำคัญในชีวิตประจำวันเกือบทั้งหมด นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีความสำคัญในการช่วยเหลือเยาวชนและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนอันปรากฏในสมัยก่อนที่มีการส่งลูกหลานไปอยู่วัด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัดที่มีพระสงฆ์อยู่ปฏิบัติศาสนากิจและรักษาเพศบรรพชาตทั้งหมดในจังหวัดกาฬสินธุ์รวม 910 วัด เป็นวัดในสังกัดมหานิกาย จำนวน 725 วัด และวัดในสังกัดธรรมยุต จำนวน 185 วัด โดยมีวัดพระอารามหลวงในสังกัดมหานิกาย จำนวน 1 วัด โดยมีจำนวนพระภิกษุสงฆ์ในการปกครองของเจ้าคณะจังหวัดทั้ง 2 นิกาย ในจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งสิ้น 4,336 รูป แบ่งเป็นในสังกัดมหานิกาย จำนวน 3,085 รูป และในสังกัดธรรมยุต จำนวน 1,251 รูป มีเขตการปกครอง เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 18 อำเภอ โดยปัจจุบันพระสงฆ์ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้ที่มิชอบบาทสำคัญยิ่งต่อวิถีชาวบ้าน หรือคนในชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องด้วยพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณที่สำคัญที่จะชักนำให้ประชาชนหรือชาวบ้านเจริญรอยตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปด้วยความเจริญมีความสุข เช่น 1) การสงเคราะห์ช่วยเหลือในด้านการศึกษา 2) การสงเคราะห์ช่วยเหลือในด้านธรรมะ โดยจังหวัดกาฬสินธุ์ มีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา การส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเนื่องในเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) การสงเคราะห์ช่วยเหลือในด้านสังคมสงเคราะห์ ซึ่งในจังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ในพื้นที่ประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นประจำในรอบปี เช่น การเกิดอุทกภัยหรือน้ำท่วม การเกิดพายุ พายุฝนฟ้าคะนอง ประสบภัยน้ำท่วมจากอิทธิพลของพายุ “โพดุล” ได้ส่งเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมที่จังหวัด โดยมีคณะสงฆ์นำโดยพระสงฆ์ในพื้นที่

จากสภาพการจัดการของวัดในจังหวัดกาฬสินธุ์ในด้านการสงเคราะห์ชุมชนทำให้ทราบว่าพระสงฆ์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเป็นศูนย์กลางและเป็นกลไกสำคัญของศูนย์รวมภาคส่วนต่างๆ ที่จะแก้ปัญหาในการสงเคราะห์ชุมชน จากที่ผ่านมาการดำเนินงานสงเคราะห์ชุมชนติดปัญหาอยู่หลาย

ประการจึงเป็นเหตุให้การจัดการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เช่น การเกิดภัยพิบัติธรรมชาติซึ่งมิได้มีการเตรียมการล่วงหน้ามาก่อนและเป็นการช่วยเหลือแบบฉาบปล้นทำให้การเข้าถึงพื้นที่ได้ไม่ทันเวลาที่ตามความต้องการของชุมชน ปัญหาการประสานงานกับชุมชนและภาคส่วนราชการต่างๆ ซึ่งไม่มีกระบวนการสื่อสารที่เป็นระบบทำให้การช่วยเหลือชุมชนยังมิมีการกำหนดบุคคลที่ชัดเจน สำหรับการดูแลในเรื่องดังกล่าว วัดจำเป็นต้องอาศัยประชาชนในพื้นที่และจิตอาสาในการเข้าช่วยเหลือเป็นครั้งคราว สำหรับในเรื่องงบประมาณในการดำเนินการสงเคราะห์ชุมชนของวัดในจังหวัดกาฬสินธุ์อันเป็นเหตุที่ทำให้การดำเนินงานยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากวัดยังต้องคอยตั้งจุดรับบริจาคในเรื่องจตุปัจจัยและสิ่งของต่างๆ กับประชาชนและภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งเรื่องพาหนะออกพื้นที่ เนื่องจากวัดไม่มีทรัพยากรอำนวยความสะดวกในเรื่องดังกล่าวมากนัก จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะพระสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่ดูแลและจัดการวัดและมีประสบการณ์ในการสงเคราะห์ชุมชนอยู่เป็นประจำได้เห็นว่ากรณีแนวทางการจัดการในการสงเคราะห์ชุมชนและคนในโอกาสที่เหมาะสมนั้นจะสามารถนำมาเป็นหลักปฏิบัติในวัดต่างๆ ได้เป็นอย่างดีอันจะทำให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ ได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการการวิจัยทางคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจ การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนา (Chantajorn, S., 2018)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีอายุยาวนานกว่า 200 ปี เมื่อระยะเวลาล่วงเลยมาถึงปัจจุบันการพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สูญหายไป ไม่มีการสืบสานต่อยอดให้เป็นปัจจุบันเนื่องจากมีเทคโนโลยีและความสะดวกสบายเข้ามาแทนที่ ทำให้ชุมชน/ชาวบ้านหันไปให้ความสำคัญกับความทันสมัยแทนการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง พื้นที่ในการวิจัยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) ชุมชนวัดกลาง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ชุมชนวัดธรรมพิทักษ์ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

3) ชุมชนวัดพุทธาวาส อำเภอเสหัสขันธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 4) ชุมชนวัดสว่างหัวนาคำ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 5) ชุมชนวัดโคกการาม อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชน นักวิชาการ พระสงฆ์ ชาวบ้าน ในพื้นที่ในการวิจัย จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือตัวแทนเจ้าอาวาส 5 วัด วัดละ 1 รูป รวม 5 รูป/คน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกตและสนทนากลุ่ม, กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ พระลูกวัดๆ ละ 6 รูป รวม 30 รูป โดยการสังเกตและสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไปชุมชนละ 6 คน จำนวน 5 ชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน โดยการสังเกตและการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาเอกสาร (Document Analysis) ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ศึกษาเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. กำหนดแผนปฏิบัติงานภาคสนามเพื่อลงพื้นที่ศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนปฏิบัติงานจริง

5. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้เป็นเจ้าของสถานที่ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลภาคสนามพื้นที่วิจัย โดยการสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนามมาจัดกระทำ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่างๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ 2) เก็บรวบรวมได้จากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูลที่ได้นำมาแยกประเภทจัดหมวดหมู่และสรุป

สาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการวิจัย 3) นำข้อมูลทั้งที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่ต่างต่างกัน โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Chantajorn, S., 2020 : 118-150)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมของสังคมความเป็นจริงในทุกมิติเพื่อให้เกิดความรู้ในปรากฏการณ์นั้น โดยเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นการนำข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดมาประมวลผลและหาข้อสรุปจากเอกสารหลักฐานต่างๆ นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของการจัดการวัดในการ สงเคราะห์ชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์

ได้ทำการเก็บข้อมูล จำนวน 5 วัดดังต่อไปนี้ 1) วัดกลาง 2) วัดธรรมพิทักษ์ 3) วัดพุทธาวาส ภูสิงห์ 4) วัดสว่างหัวนาคำ 5) วัดอโศการาม

1. วัดกลาง อำเภอเมือง

ประวัติความเป็นมา วัดกลางสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2387 เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายมีพื้นที่ 7 ไร่ 2 งาน 55 ตารางวา วัดกลางกาฬสินธุ์ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 4 สิงหาคมพ.ศ 2480 ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นพระอารามหลวงเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ 2521 โดยเป็นวัดที่มีเฉพาะที่ตั้งวัดเท่านั้นไม่มีที่ธรณีสงฆ์หรือกัลปนา

ความเป็นมา ของการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์

1) การสงเคราะห์ด้านการศึกษา ในอดีตที่ผ่านมาวัดกลางกาฬสินธุ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ มีกิจกรรมที่สงเคราะห์ด้านการศึกษาดังต่อไปนี้ เปิดการเรียนการสอนให้กับกุลบุตรกุลธิดา ให้เยาวชนชายมีการบวชเรียน เป็นการให้โอกาสและเป็นทางเลือกให้ เยาวชนที่ต้องการความก้าวหน้าด้านการศึกษาและขาดแคลนทุนทรัพย์

2) การสังเคราะห์โดยใช้หลักกรรมแก้ปัญหาของชุมชน พระสงฆ์ของวัดกลางกาฬสินธุ์ ได้เป็นผู้ที่มีจริยวัตรอันสวยงามในการดูแล ชุมชนด้านการให้กำลังใจและแนะนำคำสอน เพื่อสอนให้กับประชาชนชาวจังหวัดกาฬสินธุ์

3) การสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 ในงานบุญประเพณีแต่ละครั้งจะมีสังฆทาน ที่เป็นปัจจัย 4 และจุดปัจจัยอื่นๆเป็นจำนวนมาก ประชาชนที่ขาดแคลนจะเข้ามาช่วยงานวัดและได้รับการแบ่งปัน จุดปัจจัยเหล่านั้นรวมทั้งปัจจัย 4 เหล่านั้นอย่างถ้วนหน้า มีการทำโรงทาน ในงานประเพณี ให้กับผู้ที่ขาดแคลนอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ในการบิณฑบาตรแต่ละวัน ข้าว ปลาอาหารที่เหลือจากการฉันก็จะมีคนยากจน มาคอย รับ อาหารเหล่านั้น โดยทำงาน ช่วยเหลือวัดเป็นค่าตอบแทน

ภาพประกอบ (ซ้าย) : วัดกลาง อำเภอมือเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพประกอบ (ขวา) : พระพุทธสัมฤทธิ์นิรโรคันตราย (หลวงพ่อองค์ดำ)

2. วัดธรรมพิทักษ์ อำเภอยางน้ำ

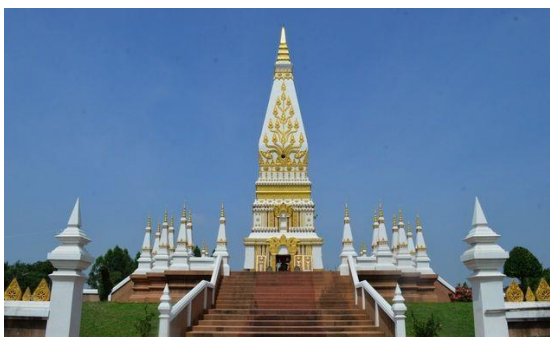
เป็นวัดที่สงฆ์งามมีพระอุโบสถที่สวยงามโดยมีพระยานาคราชประจำทั้ง 4 ทิศ สิ่งก่อสร้างที่สำคัญคือ พระธาตุพนมจำลอง ได้รับอนุญาตให้นำขึ้นส่วนและวัดมณฑลของพระธาตุพนมองค์เดิมมาประดิษฐานไว้เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย ชาวอำเภอยางน้ำถือเอาวันที่ 6 วันขึ้น 6 ค่ำเดือน 3 ของทุกปีเป็นวันเริ่มต้นของการเฉลิมฉลองสมโภชเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ความเป็นมาของการสงเคราะห์ชุมชนของวัดธรรมพิทักษ์

1) การส่งเสริมด้านการศึกษา มีการสอน การอบรมนักเรียนในชุมชนของอำเภอห้วยเม็ก ให้มีการศึกษาที่ดีโดยเปิดโอกาสให้ มีการ บรรพชาบวชเณร เพื่อเรียนต่อ ให้มีความก้าวหน้า ทางด้านการศึกษาของเยาวชนชาย เมื่ออุปสมบทเป็นพระสงฆ์ ก็สามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

2) การส่งเสริมโดยใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาชุมชน วัดธรรมพิทักษ์ ได้มีการจัด เทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนโดยผ่านทางประเพณีพิธีกรรม พระแต่ละรูป มีจริยวัตร ที่ดีงามเป็นที่ เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป ประชาชนทั่วไป ได้มีการไปขอพรจากพระ เช่น การเตรียมตัว สอบแข่งขัน การเดินทางเมื่อถูกคัดเลือกให้ไปเป็นทหารหรือการต้องเดินทางไปราชการสงคราม การ เดินทางไปรับตำแหน่งราชการใหม่ หรือเมื่อซื้อรถใหม่ก็มักจะไปขอพรให้พระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธรูป มนต์เพื่อเป็นสิริมงคลให้เสมอ พิธีกรรมนี้ทำต่อเนื่องกันมาหลายยุคหลายสมัยแม้ในปัจจุบัน

3) วัดธรรมพิทักษ์เป็นวัดขนาดใหญ่ วัดได้พยายามช่วยเหลือด้านปัจจัย 4 แก่ผู้ที่ยากจน ผู้ที่พิการ ผู้เจ็บป่วยในชุมชน เช่นให้อาหารที่ได้จากการบิณฑบาตในแต่ละวันจะมีคนต้อยโอกาสเข้าไป รอรับอาหารที่เหลือจากการฉันของพระ โดยทำงานช่วยเหลือวัดเช่นล้างถ้วยล้างจานขัดบาตรพระล้าง บาตรพระและช่วยเหลือในกิจกรรมของวัด ในการเตรียมงานบุญประเพณีต่างๆคนเหล่านี้ก็จะเข้ามาช่วย เป็นแรงงาน เรียกได้ว่าวัดได้มีการส่งเสริมคนจนแบบคนต้อยโอกาสอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ภาพประกอบ : พระธาตุพนมจำลอง วัดธรรมพิทักษ์ อำเภอห้วยเม็ก

3. วัดพุทธาวาสกุสินห์ อำเภอสหัสขันธ์

พุทธสถานกุสินห์ ตั้งอยู่ ตำบลกุสินห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากจังหวัด กาฬสินธุ์ประมาณ 34 กิโลเมตร พุทธสถานกุสินห์ เป็นศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา ศูนย์เรียนรู้วิถี วัฒนธรรม และศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน และเป็นสถานที่พักผ่อนจิตใจชมธรรมชาติบริเวณโดยรอบ ร่มรื่นสามารถมองเป็นทิวทัศน์ได้รอบ

ภาพประกอบ (ซ้าย) : พระพรหมภูมิปาโล อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์

ภาพประกอบ (ขวา) : บันไดทางขึ้น ณ เขียวภูสิงห์

ความเป็นมาของการสงเคราะห์ชุมชนวัดวัดพุทธาวาสภูสิงห์

1) การสงเคราะห์ด้านการศึกษา กิจกรรมของวัดด้านการศึกษา คือ การอบรมธรรมะให้กับประชาชนและเยาวชนทั่วไป โดยเฉพาะ กิจกรรมในเทศกาลบุญประเพณี 12 เดือน สำหรับเทศกาลอื่นๆก็ได้มีการ ร่วมทำบุญและฟังเทศน์ ของประชาชนชุมชนที่อยู่ในบริเวณ นอกจากนี้ในการสงเคราะห์ด้านการศึกษายังจัดให้มีทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนปีละหลายทุนมีการจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ และ การแข่งขันการกราบไหว้ มารยาทในการเข้าวัดและอื่นๆ

2) การสงเคราะห์โดยการใช้หลักธรรมแก้ปัญหาชุมชน ความทุกข์ร้อนใจของประชาชนที่เกิดจากปัญหารุมเร้ามีมาทุกยุคทุกสมัย ประชาชนได้เข้าไปกราบไหว้และสนทนาธรรมอยู่เป็นประจำแต่ละคนได้นำปัญหาของตนเอง ไปปรึกษาหารือ และหาทางออกที่ใช้ธรรมะ

3) การส่งเสริมทางด้านปัจจัย 4 เนื่องจากวัดแห่งนี้มีผู้มีจิตศรัทธาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นวัดที่มีชื่อเสียง มีผู้คนและนักท่องเที่ยว เข้าวัดในเทศกาลต่างๆจากทั่วสารทิศ ในยามปกติ วัดแห่งนี้ก็มีผู้มีจิตศรัทธาได้นำเอาอาหารไปถวายพระมีทั้งอาหารคาวหวานและอาหารแห้ง

4. วัดสว่างหัวนาคำ อำเภอยางตลาด

ประวัติวัดสว่างหัวนาคำ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2272 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และได้ขอพระราชทานขยายเขตวิสุงคามสีมาเพิ่ม เมื่อปี พ.ศ.2562 วัดนี้มีสิมอีสานไม้พันชาติ อันสวยงามมีกราบไหว้ขอพรหลวงพระพุทธรูปชัยญาณ ตลอดไม่ขาดสาย

ภาพประกอบ : วัดสว่างหัวนาคำ อำเภอยางตลาด

ความเป็นมาของการส่งเสริมชุมชนวัดสว่างหัวนาคำ

1) การส่งเสริมด้านการศึกษาเยาวชนที่บรรพชา บวชเรียน เป็นสามเณร รวมทั้งพระสงฆ์ ที่ได้อุปสมบทและบวชเรียนเพิ่มความรู้เพิ่มวิทยฐานะ มีวุฒิการศึกษาสูงขึ้นเรื่อยๆ วัดกลางเป็นศูนย์กลางให้กับนักเรียนที่เรียนในระบบโรงเรียนทั้งระดับประถมและมัธยมได้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมธรรมะให้เป็นคนที่มี คุณธรรมจริยธรรม เพื่อปรับตัวเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

2) การส่งเสริมโดยการใช้หลักธรรม แก้ปัญหาของชุมชน จากการทำบุญตามประเพณีตามเทศกาลงานบุญ 12 เดือนที่เรียกว่าฮีต12 พระสงฆ์ก็ได้มีโอกาสแสดงธรรม ให้เห็นสังขารของชีวิต เห็นคุณงามความดี ของพ่อแม่ คุณงามความดีคนที่ เป็นพ่อแม่ของคนที่จะบวชที่ต้องกตัญญูรู้คุณ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง วัดจึงเป็นสถานที่จัดความขัดแย้งในสังคม ผ่านทาง การสื่อสาร การเทศนาสั่งสอนของพระสงฆ์

3) การส่งเสริมด้านปัจจัย 4 โดยความร่วมมือของผู้มีจิตศรัทธา และมีพระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์ จึงทำให้มีผู้เข้าร่วมทำบุญเป็นจำนวนมาก ประกอบกับ ชาวยางตลาด มีความผูกพันกัน เพราะส่วนใหญ่ มีนามสกุลที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองโดยนามสกุลนั้นมักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า"ภู" ซึ่ง

จตุปัจจัย และสังฆทานรวมทั้งอาหารต่างๆเหล่านี้เมื่อนำมารวมกันในวัดทำให้มีจำนวนมาก วัดจึงสามารถสงเคราะห์คนยากจนคนด้อยโอกาส การแบ่งปันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ก็ได้ใช้แรงงานของตัวเอง มาเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน

5. วัดอโศการาม อำเภอนามน

ความเป็นมา ของวัดอโศการาม เดิมชื่อวัดยอดแกง บริเวณนี้เป็นป่าดงพงไพร มีสัตว์ป่าน้อยใหญ่ แต่เดิมนั้นขึ้นกับจังหวัดมหาสารคามแต่ปัจจุบันขึ้นกับจังหวัดกาฬสินธุ์ วัดยอดแกงได้ถูกตั้งชื่อใหม่เป็นวัดอโศการามปัจจุบันมีอายุครบ 100 ปี

ภาพประกอบ : วัดอโศการาม อำเภอนามน

ความเป็นมาของการจัดการเพื่อสงเคราะห์ชุมชน

- 1) การสงเคราะห์ด้านการศึกษา วัดเป็นศูนย์กลางของการให้ความรู้ในสาขาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสมุนไพรรักษาโรค การแพทย์พื้นบ้าน การประกอบอาชีพ การประกอบพิธีกรรมทางด้านพุทธศาสนา การดูแลรักษาสุขภาพ ซึ่งการบวชเรียนนี้ ได้เป็นทางเลือกให้ไปสู่ความก้าวหน้าทางการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในชุมชนรอบวัด
- 2) การสงเคราะห์ โดยใช้หลักธรรมแก้ปัญหาชุมชน ในการใช้หลักธรรมเพื่อให้การอบรมสั่งสอน ประชาชน ที่มีความทุกข์ร้อน มีภัยพิบัติให้มีจิตใจที่มั่นคงไม่ตื่นตระหนก และเกิดความสามัคคีในการต่อสู้กับเหตุร้ายทั้งปวง
- 3) การสงเคราะห์ชุมชนด้านปัจจัยสี่ ที่ผ่านมามีอยู่ในเขตชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยข้าว พืชผักและสัตว์ จึงไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องปัจจัย 4 ภายในชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ในอดีตก็ยังมีผู้คนทุกข์ยากด้อยโอกาส โดยเฉพาะคนพิการและคนสติ ไม่ค่อยดี หญิงหม้ายที่ขาดผู้นำครอบครัว เด็ก

กำพร้าทางวัดก็ได้ให้การช่วยเหลือ ให้ข้าวปลาอาหาร หรือเอาไปเลี้ยงเป็นเด็กวัด นับเป็นคุณูปการในการสงเคราะห์ชุมชน ได้อย่างดีเยี่ยม

2. สภาพปัจจุบันปัญหาการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 วัดกลาง อำเภอเมือง

2.1.1 วัดมีการสงเคราะห์ชุมชนและผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ 1) การสงเคราะห์ด้านการศึกษา ได้บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาให้โรงเรียน มหาวิทยาลัย ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทุกปี ละ 100 ทุน 2) การสงเคราะห์ด้านการใช้หลักธรรมแก้ปัญหาชุมชน ที่วัดเป็น พศอ.ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และศูนย์อบรมคุณธรรม จริยธรรม 3) การสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 ได้ออกเยี่ยมผู้ป่วย ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ

2.1.2 ปัญหาในการสงเคราะห์ ได้แก่ 1) การเข้าไม่ถึงทุกชุมชนในเขตเทศบาล 2) งบประมาณในการสงเคราะห์นั้นทำตามกำลังไม่มีงบจากส่วนอื่นเข้ามาช่วย 3) หาเด็กเข้ามาร่วมกิจกรรมยาก 4) ผู้สูงอายุ ส่วนมากเลี้ยงหลาน ไม่มีคนพามาวัด สุขภาพไม่อำนวย

2.1.3 แนวทางการแก้ไขปัญหา ได้แก่ 1) ให้ อสม. สำรวจในชุมชนเทศบาลแล้วแจ้งมาทางประธานโครงการ 2) ให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานมาเรียนธรรมะ 3) ให้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์ เอื้อเฟื้อกันในชุมชน

2.2 วัดธรรมพิทักษ์ อำเภอห้วยเม็ก

การสงเคราะห์ชุมชนและคนด้อยโอกาส

2.2.1 การสงเคราะห์ด้านการศึกษา ได้แก่ 1) วัดได้จัดงบประมาณเพื่อมอบเป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียนนักศึกษาเป็นประจำทุกปี 2) วัดจัดให้มีโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3) วัดจัดให้มีอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน 4) วัดจัดให้มีสัญญาณ WiFi 5) วัดเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ยากจนมาอาศัยเป็นลูกศิษย์วัด

2.2.2 การสงเคราะห์โดยใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาชุมชน ได้แก่ 1) วัดมีศูนย์คุณธรรม 2) ในวันสำคัญทางศาสนาวัดได้เชิญชวนประชาชนนักเรียนนักศึกษาสามารถร่วมทำบุญเพื่อขอพร 3) วัดจัดให้มีการสวดมนต์ให้พรแก่ประชาชนในยุคโรคระบาด covid-19

2.2.3 การสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 ได้แก่ 1) วัดได้เตรียมเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้ประสบภัย 2) วัดจัดหาอาหารข้าวสารไว้สงเคราะห์คนยากจนในชุมชนที่ไม่มีที่มารับทุกวัน 3) วัดจัดเครื่องอุปโภคบริโภค รวมทั้งเจลแอลกอฮอล์หน้าากอนามัย

2.2.4 ปัญหาในการสงเคราะห์ ได้แก่ 1) อินเทอร์เน็ตของวัดมีการลំบ่อม 2) ในสถานการณ์โรคระบาด covid-19 สิ่งของที่วัดเตรียมไว้สงเคราะห์ไม่เพียงพอ 3) ขาดงบประมาณจากหน่วยงานอื่น 4) ทุนการศึกษาที่มอบให้กับนักเรียนนักศึกษาไม่เพียงพอ

2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหา ได้แก่ 1) วัดได้จัดเตรียม ประสานกับบริษัทโทรคมนาคม 2) วัดระดมสิ่งของจากประชาชนเพื่อมอบให้ประชาชน 3) วัดระดมของบริการ และทุน การศึกษาแก่นักเรียน 4) มีนักเรียนนักศึกษาได้มาขอสมัครเป็นลูกศิษย์วัด เป็นจำนวนมากวัดได้ขยายอาคารเพื่อรองรับคนเหล่านั้น

3. วัดพุทธาวาสกุสินห์ อำเภอสหัสขันธ์

วัดมีการสงเคราะห์ชุมชนและคนด้อยโอกาส

3.1 สงเคราะห์ด้านการศึกษา ได้แก่ 1) วัดพุทธาวาสกุสินห์ มีการจัดเงินช่วยเหลือในพิธีบำเพ็ญกุศลศพ ปัญหาในการสงเคราะห์ที่พบคือ ทางชุมชนยังไม่ได้รับการสื่อสารอย่างทั่วถึง แนวทางการแก้ไข ทางวัดได้มีการแจ้งไปยังมคทายก รวมถึงอุบาสกอุบาสิกา พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ของทางวัด ให้เป็นผู้ประชาสัมพันธ์แจ้งให้ชุมชนทราบอีกทางหนึ่ง รวมถึง ให้เป็นผู้แนะนำในการดำเนินการประสานงานกับทางวัดเพื่อรับหีบ รวมถึงโรงเรียน และสิ่งของต่าง ๆ เพื่อนำไปประกอบพิธีโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ

3.2 การสงเคราะห์ด้านปัจจัย4 ได้มีการจัดเงินช่วยเหลือและสิ่งของสำหรับครอบครัว หรือชุมชนที่เกิดอุทกภัย วาตภัย และ อัคคีภัย ปัญหาในการสงเคราะห์ ในบางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย และ อัคคีภัย ซึ่งเกิดเป็นวงกว้าง การจัดสิ่งของบรรเทาทุกข์อาจไม่เพียงพอ แนวทางการแก้ไข ทางวัดได้มอบหมายให้กับทางอำเภอ หรือ ในส่วนของเทศบาล ได้มีการจัดสรรสิ่งของต่าง ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้กับผู้ประสบภัยในเบื้องต้นก่อน ซึ่งในจำนวนสิ่งของนั้นอาจจะไม่ครบถ้วนทุกอย่าง แต่เพื่อเป็นการแก้ไขเบื้องต้น และให้ได้ครบทุกครัวเรือน จึงมีการจัดสรรให้ได้ทุกครัวเรือน อาจได้น้อยแต่ทั่วถึง แล้วก็ค่อยดำเนินการจัดไปมอบให้อีกครั้ง

3.3 การสงเคราะห์ด้านปัจจัย4 ได้มีการจัดโรงพยาบาลสนามชุมชนเพื่อเป็นศูนย์รักษาผู้ป่วยโควิด-19 ปัญหาในการสงเคราะห์ โควิด-19 ถือว่าเป็นโรคที่มีการเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และได้มีการแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว เกิดการแพร่ระบาดเป็นวงกว้าง ซึ่งถือว่าการเตรียมในส่วนของความพร้อมในด้านสถานที่ได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์จึงถือว่าเป็นปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา โดยทางท่านเจ้าอาวาสได้มีการปรึกษากับทางหน่วยงานราชการ ทางอำเภอ ทางเทศบาล ทางโรงพยาบาล ทางสาธารณสุข และทางชุมชน เพื่อให้ได้ข้อสรุปโดยเร็วที่สุด นำไปสู่การจัดบุคลากรเข้าเตรียมพื้นที่โรงพยาบาลสนาม ซึ่งมีการประชุมและมอบหมายงานให้ในส่วนต่าง ๆ รับผิดชอบ ก็เกิดการขับเคลื่อนการทำงาน จนทำให้โรงพยาบาลสนามชุมชนประสบความสำเร็จ และเป็นทางออกที่ดีในการลดการแพร่ระบาดโควิด-19 ปี 2564 ภายในอำเภอสหัสขันธ์ ซึ่งยอดของการรักษาผู้ป่วยในขณะนั้นคือ 236 คน

4. วัดสว่างหัวนาคำ อำเภอยางตลาด

วัดมีการสงเคราะห์ชุมชนและผู้ด้อยโอกาส

1.1 การสงเคราะห์ด้านการศึกษา ได้แก่ 1) วัดมีเจ้าอาวาสจะเป็นคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานที่คอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือ 2) ทางงบประมาณบางส่วนมาช่วยเหลือ 3) มอบทุนการศึกษา ทุกๆ ปี

1.2 การสงเคราะห์ด้านการใช้หลักธรรมแก้ปัญหาชุมชน ได้แก่ 1) วัดจัดให้มีพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียน 2) วัดมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมอบรมเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม 3) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คณะครูจะพาเด็กนักเรียนเข้าวัด

1.3 การสงเคราะห์ด้านปัจจัย4 ได้แก่ 1) วัดสนับสนุนช่วยเหลือชุมชนเรื่อง เป็นสถานที่กักกันโรคระบาดโควิด-19 2) ให้การช่วยเหลือด้านเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ชุมชน 3) เป็นสถานที่อบรม ประชุม สัจจกร ในโอกาสต่างๆ 4) วัดร่วมกับชุมชนจัดให้มียุงข้าว เพื่อเก็บเป็นกองกลาง ให้คนในชุมชน ครีวเรือนไม่มียุงกัด 5) วัดมีส่วนช่วยเหลือโครงการสร้างบ้านประชารัฐ ผู้ไม่มีบ้านเรือนอาศัย

2. ปัญหาในการสงเคราะห์ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศทำให้ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม 2) คนในชุมชนมีรายได้น้อย การสงเคราะห์ไม่ค่อยได้เท่าที่ควร

3. แนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ วัดต้องใช้วิธีการอบรมธรรมะให้คนในชุมชนอยู่เสมอ วัดต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำพาชาวบ้าน ทุกๆ เรื่อง วัดต้องระดมทุนทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังใจ

5. วัดอโศการาม อำเภอนามน

วัดมีการสงเคราะห์ชุมชนและผู้ด้อยโอกาส

5.1. การสงเคราะห์ด้านการศึกษา ได้แก่ ชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษา จัดหาหนังสือธรรมแก่นักเรียนใหม่และนักเรียนผู้สอบได้ประจำปีในวัด ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดไปศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างสม่ำเสมอ

5.2. การสงเคราะห์ด้านการใช้หลักธรรมแก้ปัญหาชุมชน

1) วัดอโศการามได้จัดตั้ง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอโศการาม และจัดตั้งชมรมรักษาสภาพวัดอโศการาม เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกวันอาทิตย์ และวันธรรมสวนะ (วันพระ)

2) วัดอโศการาม เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมา เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ธรรมะ นอกกระบบโรงเรียนให้การศึกษาอบรมประชาชนซึ่งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน ที่กำลังอยู่ในวัยที่กำลังศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างในวันหยุดเรียนมาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วนำมาใช้

ประเพณีประเพณีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเกิดสันติสุข และนับได้ว่าเป็นแหล่งสนับสนุน การพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เน้นคนเป็นจุดศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน และยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก บนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย พระพุทธศักราช 2524 โดยให้คนได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจอย่างครบถ้วน ซึ่งในการพัฒนาจิตใจนั้นจำเป็นต้องใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาปลูกฝังให้ประชาชน

5.3. ด้านปัจจัย 4 ได้แก่ วัดโคกการามเป็นสถานที่สงเคราะห์สิ่งของเครื่องใช้แก่คนด้อยโอกาส ในชุมชน ที่ประชาชนได้ใช้บริจาคในงานประเพณีการทำบุญต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกุศลบุญแก่ ขวราวาส ด้านช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์

ด้วยเหตุที่บทบาทของวัดในการสงเคราะห์ชุมชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ ซึ่งภารกิจดังกล่าว ที่ทำได้ก็คือ การสงเคราะห์ทางด้านการศึกษา ทางด้านการพัฒนา จิตใจ โดยใช้หลักธรรมะในการแก้ปัญหา รวมทั้งให้การสงเคราะห์ ทางด้านปัจจัย 4 เครื่องยังชีพต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนี้หากพิจารณาถึงจุดหมาย ว่าทำไปเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาแก่สังคม หรือยังทำให้สังคมอ่อนแอเกิดความแตกแยก หรือทำการสงเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา เมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้ว ทำให้ปัญหานั้น เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น พระสงฆ์ถือเป็นสื่อกลางในการนำหลักธรรมคำสั่งสอนเผยแผ่ให้แก่ประชาชนนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางร่วมกับชุมชน ดังนั้นรูปแบบของการสงเคราะห์ จึงประกอบไปด้วยหลายส่วน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง วัดได้รับการบริจาคทานที่เป็นปัจจัย 4 ด้วยแรงศรัทธาของชุมชนทั้งภายในชุมชนรอบวัดและแรงศรัทธาของชุมชนภายนอกวัด ในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การช่วยเหลือ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) การช่วยเหลือด้านการศึกษา ประกอบด้วย การให้ทุนการศึกษา การจัดให้มีอินเทอร์เน็ตที่สามารถใช้ได้ฟรีภายในวัด รวมถึงการเทศนาสั่งสอน ในโอกาสต่างๆ ให้กับเยาวชน เช่น การจัดโครงการพุทธศาสน์วันอาทิตย์ การให้อาหารกลางวันแก่เด็ก นักเรียน

2) การใช้หลักธรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชน ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด 19 นั้น พระสงฆ์ไปใช้สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านทางออนไลน์ให้การเทศนาสั่งสอน จัดบรรยายภาค ภายในวัดให้มีสิ่งแวดล้อมที่ร่มเย็นผู้คนเข้ามาในวัดจะรู้สึก เย็นสบายเป็นสุข ในขณะที่พระสงฆ์ที่อยู่ในวัด เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตนให้เหมาะสมตามพระธรรมวินัย เพื่อความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน

3) การช่วยเหลือด้านปัจจัย 4 ที่วัดมอบให้กับชุมชนผู้ด้อยโอกาสนั้น ปัจจัยสำคัญที่ได้มาคือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นในชุมชน และผลผลิตที่เกิดขึ้นนอกชุมชน ที่ประชาชนนำมาถวายวัดตามแรงศรัทธาของการบริจาคทานในรูปของสังฆทานโรงทาน และจุดปัจจัยไทยทานต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลจากข้อค้นพบ ที่สำคัญเรียงตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
ดังต่อไปนี้

ความเป็นมาของการจัดการวัดในการสงเคราะห์ชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์

1.1. ผลการวิจัยพบว่า ในอดีตการสงเคราะห์ด้านการศึกษาของวัดต่อชุมชนโดยทางวัด สนับสนุนให้มีการบวชเรียน ทั้งในระดับ สามเณรและในระดับพระสงฆ์ การบวชเรียนดังกล่าวทำให้พระ ที่บวชเรียนประสบความสำเร็จ โดยพบว่ามีผู้ประสบความสำเร็จมาแล้วมากมาย ในการบวชเรียนจะเริ่ม จากชุมชนแล้วไปต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เช่นในกรุงเทพฯ จนกระทั่งจบการศึกษา บางคนมี ตำแหน่ง ก้าวหน้าในอาชีพราชการเช่นทหาร ตำรวจ ครูอาจารย์ หนายความ อัยการและผู้พิพากษา ซึ่ง ความสำเร็จเหล่านี้มีจุดเริ่มต้นจากวัดทั้งสิ้น ด้วยความเพียรพยายามของคนในชุมชนที่เฝ้าคอยโอกาส จึงใช้ การบวชเรียน การศึกษาในพระพุทธศาสนาจนประสบความสำเร็จทางด้านการศึกษาและอาชีพ ดังกล่าว

สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ของ Radcliff Brown ที่กล่าวถึง โครงสร้างทางสังคม ที่ สามารถคงรูปอยู่ได้นั้นต้องประกอบไปด้วย โครงสร้างย่อย6ส่วนที่คอยค้ำจุน หนึ่งในนั้น คือโครงสร้าง ทางด้านการศึกษา และโครงสร้างทางด้านความเชื่อในศาสนาประเพณีและพิธีกรรม โดยพระสงฆ์ได้รับการอบรมขัดเกลาให้ใช้ หลักความเชื่อทางศาสนาก้าวเข้าสู่ความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา สอดคล้อง กับงานวิจัยของ Phra Suphap Supawo (2018) ที่พบว่า บทบาทพระสงฆ์ คือการเทศนาสั่งสอนอบรม ประชาชน ในชุมชนให้มีความรู้เกิดความสามัคคี โดยพระสงฆ์ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี การเป็นตัวอย่าง ที่ดีนั้น การบวชเรียนของพระสงฆ์ก็ทำให้สังคมชุมชนมีการจับตามองว่าการบวชเรียนจะสามารถประสบความสำเร็จก้าวหน้า ได้หรือไม่ หากสำเร็จชุมชนและสังคมนั้นก็จะเป็นตัวอย่างให้กุลบุตรกุลธิดา ก้าว ตามรอยของพระสงฆ์เหล่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Phra Mahaiyanyong Surapanyo (2017) ที่พบว่า แรงจูงใจในการพัฒนาและสงเคราะห์ชุมชนของพระสงฆ์ คือจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ที่พึง กระทำตอบแทนชุมชน และแรงจูงใจในการเห็นปัญหา และความทุกข์ยากของชุมชน จึงเกิดความเมตตา ในกรณีนี้พระสงฆ์ ได้เห็นปัญหาในด้านการศึกษาของชุมชน จึงชักชวนแนะนำ ให้ผู้ที่ใฝ่การศึกษาได้ใช้ ช่องทางของการบวชเรียนโดยวัดจะเป็นโรงเรียน ส่งให้ผู้ใฝ่การศึกษานั้นสู่ความสำเร็จได้

1.2 การสงเคราะห์ชุมชนในอดีตด้านปัจจัย4 ผลการวิจัยพบว่า ในการแบ่งปัน ในการ สงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส นั้น พระสงฆ์ ได้นำ สิ่งที่ประชาชนบิณฑบาตให้แบ่งปันให้กับผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนป่วย เด็กกำพร้า ผู้ประสบ ภัยพิบัติต่างๆ นอกจากนี้ ยังครับ เด็กที่ด้อยโอกาสเข้ามาเป็น ศิษย์วัด คอยช่วยเหลือพระสงฆ์ และทำงานให้กับวัด เพื่อนแลกกับอาหาร ที่อยู่อาศัย ให้กับคนด้อย โอกาสเหล่านั้น วัดจึงโดดเด่นในการสงเคราะห์ชุมชนโดยมีอาจหลบเลี่ยงหน้าที่หรือภารกิจนี้ได้

สอดคล้องกับ ทฤษฎี นิเวศวิทยาวัฒนธรรมของจูเลียน สจวร์ต Julian Steward กล่าวว่า นิเวศวัฒนธรรมของสังคม จะผูกพันกับธรรมชาติ โดยเป็นแหล่งผลิตปัจจัย 4 ที่ได้รับจากธรรมชาติ ประชาชนในบริเวณนั้นจะมีความคุ้นเคย และเป็นวิถีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ล้วนมาจากระบบนิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phakru Pariyattthamkun (2009) พบว่าในการพัฒนาสังคมเนื่องจากพระสงฆ์มีความใกล้ชิดแนบแน่นกับชุมชน จึงประสบความสำเร็จได้ดี ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน การศึกษาการปกครอง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านสาธารณสุข สงเคราะห์ นอกจากนี้พระสงฆ์ ที่ได้รับ สังฆทาน จากงานบุญที่มีผู้ มีจิตศรัทธา นำมาถวาย สามารถแบ่งปันให้กับประชาชนด้อยโอกาสในชุมชน

สภาพปัจจุบันปัญหา การจัดการวัด ในการสงเคราะห์ชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ผลการวิจัยพบว่า วัดยังขาดการ แจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ กับชุมชน ในเรื่องการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส เนื่องจากว่า ไม่มีหน่วยงานใดหรือคณะกรรมการใดมีหน้าที่โดยตรงในการไปประชาสัมพันธ์ ทำให้ ชาวสาร ดังกล่าว ไม่ไปถึงผู้ด้อยโอกาส เด็กในปัจจุบันไม่นิยมมาบวชเรียน เพราะต้องเรียนในระบบโรงเรียนตามกฎหมายการศึกษาภาคบังคับซึ่งต้องเรียนหนักในวันราชการส่วนวันเสาร์อาทิตย์ก็จำเป็นต้องไปเรียนพิเศษ มีเด็กที่เข้ามาเป็นลูกศิษย์วัด จำนวนไม่มากเหมือนในอดีต

เป็นไปตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ Radcliffe Brown ที่ระบุถึงโครงสร้างย่อยทางสังคม ที่คอยค้ำจุนให้ระบบสังคมคงรูปอยู่ได้ โครงสร้างย่อยที่เกี่ยวข้องกับข้อค้นพบจากการวิจัย ได้แก่ โครงสร้างย่อยด้าน เศรษฐกิจ ด้านศาสนา ด้านการศึกษา และด้านครอบครัวและเครือญาติ ซึ่งแต่ละครัวเรือน ต้องหารายได้เพื่อดูแลการศึกษาของบุตร ดูแลเลี้ยงดูลูกหลาน โดยใช้ระบบแนวคิดพื้นฐานของ ศาสนาพุทธ บทบาทของพระสงฆ์ เป็นบทบาทที่มีความสัมพันธ์ของวัดกับชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง ทำหน้าที่สงเคราะห์ชุมชนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและร่วมมือกันปฏิบัติ ซึ่งถ้าหากชุมชน ได้รับทราบข่าว เรื่องการสงเคราะห์จากวัดก็จะสามารถเข้ารับ การสงเคราะห์ ได้อย่างถูกต้อง

2.2. ผลการวิจัยพบว่า เมื่อมีภัยพิบัติ เช่นอัคคีภัยอุทกภัยและวาตภัย รวมทั้ง ภัยพิบัติจากการระบาดของโรค covid-19 ทำให้ มีสิ่งของไม่เพียงพอต่อการ ต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนทางวัดต้องระดม ขอความช่วยเหลือ จากเครือข่ายอื่นๆ เช่น วัด นอกชุมชน รวมทั้งวัดในอำเภอต่างๆ สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ Bronislaw Malinowski ที่กล่าวว่า มนุษย์นั้นมีความต้องการในสิ่งจำเป็นของชีวิต เช่นต้องการปัจจัย 4 ได้แก่อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรคเพื่อเป็นเครื่องยังชีพ ให้ชีวิตอยู่รอด ในการทำหน้าที่สงเคราะห์ของวัดและพระสงฆ์ โดยเฉพาะยามมีภัย ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน ทางวัดจะใช้ธรรมะสร้างความอบอุ่นมีความสุขทั้งกายและใจ ให้กับเยาวชนเพื่อเป็นคนดีของสังคมในอนาคต ดังนั้นผู้ประสพภัยที่เป็นเด็กหรือประชาชนทั่วไป มักจะมองหาแหล่งที่ให้การสงเคราะห์ซึ่งวัดเป็นทางเลือกต้นๆของผู้ที่ประสบภัยเหล่านั้น

การพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการส่งเสริมชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบในการสร้างความก้าวหน้าทางการศึกษาในอดีตของผู้ที่ใฝ่เรียน ซึ่งเป็นคนในชุมชนนั้นได้อาศัยการบวเรียนในวัด ทั้งเริ่มจาก การบรรพชาเป็นสามเณร และการอุปสมบทเป็นพระสงฆ์โดยใช้วัดเป็นโรงเรียน เมื่อมีความก้าวหน้าและจบการศึกษา ภายในวัดของชุมชนแล้วก็มักจะไปเรียนต่อที่วัดสำคัญ กรุงเทพมหานคร มีผู้ประสบ ความสำเร็จด้านการศึกษา ด้วยช่องทางนี้และออกมาประกอบอาชีพ เช่น เป็นครูบาอาจารย์ เป็นทหารตำรวจ ข้าราชการฝ่ายปกครอง หนายความ อัยการผู้พิพากษา นับเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ที่ใฝ่เรียน ดังนั้นวัดจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการให้การศึกษา และสร้างความก้าวหน้าให้กับอนาคตด้วยรูปแบบนี้ทำให้ เด็กและเยาวชนในขณะนั้น ได้เห็นแบบอย่างจึงนิยมใช้วัดเพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษา แม้จะมีความลำบาก เพราะวัดในอดีตนั้นอยู่ในเขตทุรกันดาร

สอดคล้องกับทฤษฎีในเวศวิทยาทางวัฒนธรรม ของจูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) ที่กล่าวถึงการใช้ทรัพยากรรอบชุมชน ชนบท มาเป็นเครื่องยังชีพเป็นปัจจัย 4 เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต ไม่ว่าจะ เป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคและเครื่องนุ่งห่ม เมื่อสามารถยังชีพอยู่ได้ ก็มีความ พยายาม ในการพัฒนาการศึกษาของตนเอง จนประสบความสำเร็จในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Suteeworayan (2011) ที่พบว่า บทบาทพระสงฆ์ ได้แก่การเป็นผู้นำชุมชน ทางด้านการจัดการศึกษา ธรรมะ ส่งเสริมเยาวชนผู้ใฝ่เรียน เพราะชุมชนได้ให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ โดยชุมชนมีความศรัทธา เป็นทุนเดิมมาเป็นเครื่องหนุนส่ง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Phra Boonphop Athipanyo (2016) ที่พบว่า พระสงฆ์ นับเป็น บุคคลสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะด้าน การศึกษา โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการศึกษาต่อ ในการ สนับสนุนด้านการศึกษา นี้ พระสงฆ์ได้ เป็นแบบอย่างของการประพฤติดีประพฤติชอบ เพื่อเป็นครูที่ดีได้ให้การส่งเสริมชุมชนนั้นนอกเหนือจาก การศึกษาแล้ววัดได้ทำการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมด้าน ปัจจัย 4 ตลอดจนแก้ปัญหาของคนในชุมชน อันเป็นจุดสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการวัดในการ ส่งเสริมชุมชนที่ประสบความสำเร็จ และงดงาม

Reference

- Chantajorn, S. (2020). *Research on cultural quality. (practical). Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University*. Mahasarakham : Coordinate printing.
- Pantavee, N. (2001). *The study of local rituals as cultural capital for community development A case study of the Bai Sri Su Kwan Ceremony*. Bangkok : Chulalongkorn University.

- Phakru Pariyatthamkun. (2009). *The application of wisdom in organizing offerings in Thai and Lao communities to develop Sangha Dana according to Buddhist philosophy*. Mahasarakham : Mahasarakham University.
- Phra Boonphop Athipanyo. (2016). *The role of Phra Dhammamangkalachan in improving the quality of life of Wat Phra That Si Chom Thong Community, Village No. 2, Ban Lum Tai, Bai Luang Sub-district, Chom Thong District, Chiang Mai Province*. Bangkok : Chulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Mahaiyanyong Surapanyo. (2017). Roles of Thai Monks and Community Development Work. *Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University*. Vol. 24 (3)
- Phra Suphap Supawo. (2018). *he role of monks in community development in the area of Yang Khom Subdistrict, Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province*. Bangkok : Chulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Suteeworayan. (2011). *Buddhist Paradis: A collection of academic works on Buddhism*. Bangkok : Chulalongkornrajavidyalaya University.